

## Підсистема вправ для формування лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному читанні на уроках країнознавства

У статті представлено підсистему вправ для формування лінгвосоціокультурної компетентності старшокласників у процесі англomовного читання у курсі за вибором "Країнознавство". Уточнені етапи формування лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному читанні країнознавчих текстів, проаналізовані групи вправ наведеної підсистеми. Описано приклади до кожної групи і підгрупи вправ, які відображають специфіку формування лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному читанні країнознавчих текстів.

**Ключові слова:** лінгвосоціокультурна компетентність, країнознавство, класифікація вправ, підсистема вправ, групи / підгрупи вправ.

**Осадча Н. В.** Подсистема упражнений для формирования лингвосоциокультурной компетентности в англоязычном чтении на уроках страноведения

В статье представлена подсистема упражнений для формирования лингвосоциокультурной компетентности у старшеклассников в англоязычном чтении в курсе по выбору "Страноведение". Уточнены этапы формирования лингвосоциокультурной компетентности в англоязычном чтении страноведческих текстов, проанализированы группы упражнений представленной подсистемы. Описаны примеры каждой группы и подгруппы упражнений, которые отражают специфику формирования у старшеклассников лингвосоциокультурной компетентности в англоязычном чтении учащихся страноведческих текстов.

**Ключевые слова:** лингвосоциокультурная компетентность, страноведение, классификация упражнений, подсистема упражнений, группы / подгруппы упражнений.

**Osadcha N. V.** The subsystem of exercises for forming socio-cultural competence while teaching reading to high school students at the lessons of country study

The article presents the subsystem of exercises for forming socio-cultural competence while teaching reading to high school students at the lessons of country study. The stages of forming socio-cultural competence to high school students, while teaching them reading country study texts have been specified. The groups of exercises of the subsystem have been analyzed. In accordance with the defined stages the classification of exercises for forming socio-cultural competence to high school students based on the special criteria has been suggested. The examples of exercises to each of the groups, revealing the peculiarities of forming socio-cultural competence to high school students, while teaching them reading at the lessons of country study, have been provided and described, using the suggested classification.

**Key words:** socio-cultural competence, country study, classification of exercises, subsystem of exercises, groups / subgroups of exercises.

Підготовка конкурентоспроможного випускника профільної школи в системі середньої освіти України у XXI столітті спрямована на формування всебічно розвиненої, здатної до професійного розвитку особистості. У цьому контексті формування лінгвосоціокультурної компетентності (ЛСКК) у старшокласників у процесі англomовного читання в курсі за вибором "Країнознавство", передбаченим програмою для профільної школи, має велике значення у процесі підготовки випускників. Ефективність формування ЛСКК в англomовному читанні у курсі за вибором "Країнознавство" забезпечується раціонально розробленою підсистемою вправ, проблема створення якої, з урахуванням профілізації навчання у старшій школі, є актуальною в теоретичному і практичному планах.

Підсистема вправ для формування ЛСКК у старшокласників у процесі англomовного читання на уроках країнознавства є складовою загальної системи вправ для формування ЛСКК та англomовної читачкої компетентності в їх діалектичній взаємодії та взаємозалежності, які є сукупністю типів і видів вправ, об'єднаних за призначенням, матеріалом і способом виконання. Визначаємо **підсистему вправ** для формування ЛСКК у старшокласників у процесі англomовного читання на уроках країнознавства **як сукупність необхідних груп і підгруп вправ, що виконуються в такій послідовності і в такій кількості, які враховують закономірності формування усіх компонентів ЛСКК і забезпечують максимально високий рівень оволодіння ЛСКК в заданих умовах.**

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** За останні десятиліття проблемою розробки підсистеми вправ для формування ЛСКК займався багато дослідників (Коломінова О. О., Топалова В. М., Голованчук Л. П., Гордєєва А. Й., Рудакова Л. П., Бирюк О. В., Іванова А. С., Шукліна С. В., Писанко М. Л., Голуб І. Ю., Починок Т. В., Бачинська Н. Я.). Проте в усіх дослідженнях зазначених науковців є невисвітленими особливості розробки підсистеми вправ для формування ЛСКК в старшокласників у процесі англomовного читання в курсі за вибором "Країнознавство".

**Метою статті** є запропонувати й описати спеціально розроблену підсистему вправ для формування

ЛСКК у старшокласників у процесі англомовного читання на уроках країнознавства.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** У розробленій підсистемі вправ для формування ЛСКК у старшокласників у процесі англомовного читання в курсі за вибором “Країнознавство” структурною одиницею методичної організації навчального матеріалу є вправа. Під **вправами** розуміємо **цілеспрямовані, взаємопов’язані дії, запропоновані для виконання учнями в порядку збільшення мовних та операційних труднощів, з урахуванням послідовності формування та вдосконалення мовленнєвих навичок і вмінь та характеру реально існуючих актів мовлення** [4, с. 322]. Традиційно вправа містить декілька складників, а саме: завдання-інструкцію до вправи, зразок виконання завдання-інструкції (факультативно), виконання вправи і контроль/самоконтроль/взаємоконтроль виконання вправи.

Під час підбору вправ ми враховували сучасні **вимоги до структурних компонентів вправи**, сформульовані Н. К. Скляренко [3], та вимоги до вправ, адаптовані до країнознавчих текстів Л. П. Голованчук [2, с.75-77], а саме: **культурологічної спрямованості завдання; вмотивованості; новизни завдання і комунікативної ситуації; зверненості до адресата мовлення; визначення пріоритетних форм роботи на уроці; наявності опор та наявності різних форм контролю виконання вправ.** Вважаємо доцільним наголосити на важливості **культурологічної спрямованості** вправи, що є першорядною вимогою (не факультативною) до вправ, створених з метою формування ЛСКК в англомовному читанні у курсі за вибором “Країнознавство”. Згідно з цією вимогою завдання до вправи спрямовує комунікативно-пізнавальну діяльність учнів у процесі читання англомовних країнознавчих текстів для оволодіння лінгвосоціокультурною (ЛСК) інформацією. Поділяючи думку О. В. Бирюк, висуваємо вимогу “**проблемності**” до інструкції до вправи, де є невідомий компонент завдання. Реалізація вимоги проблемності є актуальною для вправ, спрямованих на розвиток умінь вилучати й інтерпретувати ЛСК інформацію, а також діяти на її основі. Проблемність змісту вправи забезпечується відбором текстів, які містять недостатню, надлишкову або суперечливу інформацію [1, с. 88].

Вимогами до виконання вправи ми вважаємо: **коректний вибір керування** (більшість вправ у нашій підсистемі є частково або мінімально керованими: часткове керування мовленнєвими діями учнів пов’язане з використанням спеціально створених опор та зразків виконання; мінімальний рівень керування обмежується лише комунікативним завданням, спрямованим на розуміння та інтерпретацію ЛСК інформації англомовного країнознавчого тексту); **забезпечення учнів необхідними опорами** (використовуються природні і штучно створені, змістові й смислові, вербальні

й невербальні зорові опори; змістові опори представлені посторінковим коментарем незнайомих англомовних реалій, фотокартками і малюнками; в якості смислових опор використовуються ключові слова з автентичного тексту, таблиці, схеми, дати, цифри; учні користуються пам’ятками-інструкціями для виконання вправи та готують самостійно вербальні опори); **вибір оптимального способу виконання вправи** (частина вправ виконується у класі у фронтальному або індивідуальному режимах, частина – у парах чи групах), **вибір місця її виконання** (вправи розробленої системи виконуються як на уроці, так і в позаурочний час; в режимах он-лайн та офф-лайн.). До **контролю виконання вправи** висуваємо вимоги **відповідності форми контролю і критерію оцінки об’єктам роботи та об’єктивності контролю** (читання як вид мовленнєвої діяльності носить рецептивний характер, отже пропонуємо використовувати різноманітні тести; знаходження у тексті певних фактів; відповіді на запитання; підбір ілюстративного матеріалу до тексту; заповнення таблиць одержаною ЛСК інформацією, тобто контроль розуміння прочитаного з боку викладача та взаємоконтроль чи самоконтроль за ключами).

Представимо відібрані нами типи вправ для формування ЛСКК в англомовному читанні на уроках країнознавства в кореляції з наступними вимогами в таблиці 1:

Таблиця 1

**Класифікація типів вправ  
для формування ЛСКК в англомовному читанні  
в курсі за вибором «Країнознавство»**

№	Вимоги до вправ	Типи вправ
1	вмотивованість	з комунікативною мотивацією, з комунікативно-рольовою мотивацією;
2	комунікативність	некомунікативні, умовно-комунікативні, комунікативні
3	спрямованість на вчальної дії на отримання або видачу інформації	рецептивні, рецептивно-репродуктивні, рецептивно-продуктивні
4	ступінь керованості мовленнєвими діями учнів	з частковим керуванням, з мінімальним керуванням
5	наявність / відсутність опор	з використанням природних опор, з використанням штучно створених опор, без використання опор, із спеціально самостійно створеними опорами
6	спосіб організації	фронтальні, індивідуальні, парні, у малих групах, у командах
7	наявність дослідного компонента	із дослідним компонентом, без дослідного компонента
8	характер виконання	усні, письмові
9	функція у навчанні	тренувальні, контрольні
10	місце/режим виконання	класні, домашні; он-лайн, офф-лайн

**Основні завдання етапів формування ЛСКК  
в читанні країнознавчих гіпертекстів**

Етап	Основні завдання етапу
I. Підготовчий	Мотивація до читання країнознавчих текстів (КТ), розширення фонових ЛСК знань, формування навичок орієнтування у структурно-смісловій організації КТ різних жанрів за жанровими ознаками, знаходження та розуміння графічної й образної ЛСК інформації, прогнозування ЛСК змісту тексту за його структурними частинами, зняття лінгвістичних труднощів, формування за потреби чи активізації базових навичок і вмінь медіакомпетентності, підготовка до читання країнознавчих текстів різних літературних жанрів, активізація вже існуючих мовленнєвих навичок і вмінь.
II. Основний	Розвиток умінь розпізнавати й виділяти ЛСК інформацію; розвиток умінь вивчаючого, пошукового, переглядового та ознайомлювального видів читання країнознавчих текстів; розвиток читацьких умінь, таких як: <b>когнітивні</b> (вміння працювати з будь-яким джерелом ЛСК інформації (словник, країнознавчий інтернет-сайт, електронний довідник тощо), вибирати найбільш прийнятне значення слова, враховуючи культурні реалії певної країни, встановлювати смислові зв'язки у тексті країнознавчого характеру, передбачати зміст тексту, вміння цілісного сприйняття країнознавчого тексту, виділяти головне і другорядне, узагальнювати ЛСК інформацію, знаходити основну проблему, що цікавить автора, досягнути способів побудови тексту, встановлювати часові та просторові відносини у країнознавчому тексті); <b>культурознавчі</b> (розпізнавати у тексті лексичні одиниці з ЛСК компонентом значення, виділяти коло одиниць, що є важливими для розкриття тієї чи іншої теми, створювати культурні портрети героїв художніх і публіцистичних текстів), <b>аксіологічні</b> (вміння знаходити оціночну лексику, авторську оцінку та відділяти суб'єктивну думку від фактів); <b>літературознавчі</b> (вміння знаходити у країнознавчому тексті образні засоби мови (фразеологізми, мовні кліше), вміння визначати модальність тексту). Залучається <b>саморефлексія</b> учнів шляхом аналізу ефективних способів отримання актуальної країнознавчої інформації за допомогою мережі Інтернет.
III. Завершальний	Аналіз та інтерпретація ЛСК інформації, формування та розвиток умінь інтерпретувати вилучену ЛСК інформацію в аспекті діалогу культур, впізнання, співвіднесення, визначення та коментування характеристик культурологічного портрету англomовних народів, а також виділення спільного та відмінного між ЛСК фактами, соціальними оцінками, соціокультурними портретами англomовних і україномовних образів на основі ЛСК знань, отриманих при читанні країнознавчих текстів, формування та розвиток білінгвальних вмінь старшокласників представляти свою культуру, країну в іншомовному просторі, пояснювати факти та особливості рідної культури.

Таким чином, вправи, що увійдуть до розробленої нами підсистеми, мають відповідати наведеним вимогам до завдання і змісту вправи (вмотивованість, новизна, культурологічна спрямованість, проблемність), до її виконання (ступінь керованості мовленнєвими діями учнів, наявність або відсутність опору, вибір оптимальної форми організації вправи, місце її виконання, функція у навчанні), а також до контролю (відповідність способів контролю характеру діяльності учнів).

Перед розробкою підсистеми вправ, на основі запропонованих вимог до них, необхідно насамперед визначити основні етапи формування ЛСКК. Беремо до уваги дослідження науковців, які виділяли різні етапи формування ЛСКК. Так, Л. П. Голованчук виділяє етапи роботи з текстом: дотекстовий, текстовий, післятекстовий [2]; О. В. Бирюк запропонувала п'ять етапів, пов'язаних з оволодінням ЛСК інформацією, а саме: ознайомлювальний, орієнтовний, лінгвопізнавальний, змістовпізнавальний та інтерпретаційний [1]. Перші два етапи автор присвячує формуванню структурно-орієнтованого компонента зазначеної компетентності. Виділяючи у структурі ЛСКК як суто ЛСК компонент так і структурно-орієнтовний, пропонуємо виділяти **підготовчий, основний та завершальний** етапи процесу формування ЛСКК у читанні країнознавчих текстів, що традиційно корелює з етапами роботи з країнознавчим текстом (Pre-reading, While-reading, Post-reading). Основні завдання кожного з етапів наведемо у таблиці 2.

Розроблена нами підсистема вправ є **спеціальною підсистемою**, оскільки вона має на меті формування певної складової англomовної комунікативної компетентності, а саме ЛСКК у такому виді мовленнєвої діяльності як читання. Керуючись положеннями, сформульованими О. В. Бирюк [1, с. 79-80], запропонована підсистема вправ містить дві групи вправ, які є спрямованими на оволодіння певними аспектами мовленнєвої діяльності відповідно до визначених нами структурно-орієнтовного і власне ЛСК компонентів ЛСКК. Враховуючи специфіку нашого дослідження, додаємо ще три групи вправ, а саме: для формування мовленнєвих навичок читання, для розвитку вмінь читання, для формування й розвитку вмінь інтерпретації ЛСК інформації та її толерантної презентації в білінгвальному середовищі. Таким чином, перша група вправ є націленою на оволодіння структурно-сміисловою організацією англomовного країнознавчого тексту, друга група вправ є спрямованою на формування мовленнєвих навичок читання, третя група є орієнтованою на навчання розпізнавання та розуміння отриманої при читанні ЛСК інформації, четверта група вправ спрямована на розвиток умінь різних видів читання країнознавчих текстів, а п'ята націлена на формування й розвиток умінь

адекватно порівнювати власну культуру з англомовною та представляти її ЛСК портрет в міжкультурному просторі. Кожна група вправ має відповідні підгрупи вправ для оволодіння певним компонентом ЛСКК. Зміст кожної підгрупи вправ підсистеми для форму-

вання ЛСКК визначають відповідні типи й види вправ.

В узагальненому вигляді підсистема вправ для формування в учнів профільної школи ЛСКК в процесі читання англомовних країнознавчих текстів в курсі «Країнознавство» представлена в таблиці 3.

Таблиця 3

**Підсистема вправ для формування в учнів профільної школи англомовної ЛСКК в процесі читання країнознавчих текстів**

Етап	Групи і підгрупи вправ	Типи вправ	Види вправ
I. Підготовчий	<p><b>I. Група вправ для оволодіння структурно-смісловою організацією англомовного країнознавчого тексту</b></p> <p>1.1. Підгрупа вправ (ПГ) для розвитку вмінь орієнтуватися в структурно-смісловій організації країнознавчих текстів різних жанрів.</p> <p>1.2. ПГ для розвитку вмінь аналізувати фоновий ілюстративний ЛСК матеріал.</p> <p>1.3. ПГ для формування або активізації навичок і вмінь медіакомпетентності.</p>	Рецептивні, рецептивно-репродуктивні, рецептивно-продуктивні, умовно-комунікативні, індивідуальні, парні, групові, частково керовані, з природними опорами.	Вибір структурного елемента країнознавчого тексту, що відповідає його характеристикам; виконання тесту з вибірковою відповіддю; зіставлення ілюстрацій з частинами тексту; пошук Інтернет-сайтів.
	<p><b>II. Група вправ для формування навичок читання країнознавчих текстів</b></p> <p>2.1. ПГ для формування мовленнєвих лексичних навичок читання країнознавчих текстів.</p> <p>2.2. ПГ для формування мовленнєвих граматичних навичок читання країнознавчих текстів.</p>	Рецептивні, рецептивно-репродуктивні, некомунікативні, умовно-комунікативні, індивідуальні, парні, частково керовані, з природними опорами / без опор	Упізнання лексичних одиниць, їх дефініція, переклад; диференціація граматичних структур, виконання тесту з вибірковою відповіддю.
	<p><b>III. Група вправ для навчання розпізнавання та розуміння отриманої при читанні ЛСК інформації</b></p> <p>3.1. ПГ для актуалізації фонових ЛСК знань.</p> <p>3.2. ПГ для формування навичок розпізнавання ЛСК інформації</p>	Рецептивно-продуктивні, умовно-комунікативні, індивідуальні, парні, групові, частково керовані, з природними опорами	Передбачення змісту країнознавчого тексту за ЛСК ознаками; вибір значення ЛСК реалій в довідковій літературі чи он-лайн тлумачному словнику.
II. Основний	<p>3.3. ПГ для розвитку вмінь розуміння ЛСК інформації.</p> <p><b>IV. Група вправ для розвитку вмінь читання країнознавчих текстів</b></p> <p>4.1. ПГ для розвитку вмінь пошукового і переглядового читання країнознавчих текстів.</p> <p>4.2. ПГ для розвитку вмінь ознайомлювального читання країнознавчих текстів.</p> <p>4.3. ПГ для розвитку умінь вивчаючого читання країнознавчих текстів.</p>	Рецептивні, рецептивно-репродуктивні, умовно-комунікативні, комунікативні, індивідуальні, групові, мінімально керовані	Читання з метою отримання ЛСК інформації за ключовими словами; читання фрагментів і текстів з метою співвіднесення і порівняння вилученої ЛСК інформації; вибір абзацу / речення, що розкриває тематику статті; заповнення тексту поданими реченнями, які пропущені; виправлення неправильних тверджень
III. Завершальний	<p><b>V. Група вправ для інтерпретації соціальної оцінки ЛСК інформації та її толерантної презентації в білінгвальному середовищі</b></p> <p>5.1. ПГ для розвитку вмінь аналізувати ЛСК інформацію.</p> <p>5.2. ПГ для розвитку вмінь інтерпретувати ЛСК інформацію.</p> <p>5.3. ПГ для формування й розвитку вмінь створювати ЛСК портрет англомовних країн, порівнювати його з рідною культурою та створювати власний англомовний культурологічний портрет для англомовного світу</p> <p>5.4. ПГ для контролю рівня сформованості ЛСКК.</p>	Рецептивно-репродуктивні, рецептивно-продуктивні, умовно-комунікативні, комунікативні, індивідуальні, парні, групові, мінімально керовані	Відповіді на запитання до країнознавчого тексту; оцінювання ЛСК фактів; обговорення ЛСК проблем; інтерпретація прочитаної ЛСК інформації; виконання тестів альтернативного / множинного вибору.

Наведемо приклади до кожного з виділених вище етапів формування досліджуваної компетентності.

## I. Група вправ для оволодіння структурно-сисловою організацією англомовного країнознавчого тексту

У процесі реалізації групи вправ для оволодіння структурно-сисловою організацією англомовного країнознавчого тексту учні ознайомлюються із жанровими характеристиками англомовних країнознавчих текстів у процесі виконання умовно-комунікативних рецептивно-репродуктивних вправ, пов'язаних з усвідомленням композиційної структури та комунікативних функцій структурних частин англомовних країнознавчих текстів різних жанрів. Ступінь керованості мовленнєвими діями учнів при виконанні вправ цієї групи є частково керованим. Видами вправ цієї групи виступають виділення окремих структурних частин тексту, визначення їхніх комунікативних функцій тощо. Розглянемо приклади вправ цієї групи.

### 1.1. Підгрупа (ПГ) для розвитку вмінь орієнтуватися в структурно-сисловій організації країнознавчих текстів різних жанрів.

**Приклад 1:** умовно-комунікативна рецептивно-репродуктивна частково керована.

**Мета вправи:** розвивати вміння учнів орієнтуватися в структурно-сисловій організації англомовної країнознавчої журнальної статті.

**Режим виконання:** індивідуальна робота.

**Спосіб контролю:** взаємоконтроль за допомогою ключа.

**Instruction:** You've just read an interesting article about the flora and fauna of New Zealand. Your friend hasn't read the article and asked you to give a summary of the article. You are short of time but you can't refuse her. Look through this article and make notes of its topic and the author's main ideas.



### 1.2. ПГ для розвитку вмінь аналізувати фоновий ілюстративний ЛСК матеріал.

**Приклад 2:** умовно-комунікативна рецептивна частково керована.

**Мета вправи:** формувати навички учнів прогнозувати зміст англомовної країнознавчої журнальної статті за малюнками.

**Режим виконання:** парна робота.

**Спосіб контролю:** взаємоконтроль.

**Instruction:** Work in pairs. You are editors of the international youth magazine. Relate the headlines to the pictures which represent some crosscultural situations.

### 1.3. ПГ для формування або активізації навичок медіа-компетентності.

**Приклад 3:** умовно-комунікативна рецептивно-продуктивна частково керована.

**Мета вправи:** розвивати і вдосконалювати вміння користуватися різними видами безкоштовних електронних словників та оперувати лінками.

**Режим виконання:** індивідуальна робота в режимі он-лайн.

**Спосіб контролю:** обговорення в групі.

**Instruction:** While reading the text about the culture of New Zealand you have come across some unfamiliar word combinations which prevent you from understanding the meaning. Find some free on-line English-English and English-Ukrainian/Russian Dictionaries and browse them with the links. Discuss in groups which dictionaries are more efficient to use.

## II. Група вправ для формування навичок читання країнознавчих текстів

Група вправ для формування лексико-граматичних мовленнєвих навичок читання країнознавчих текстів спрямована на формування таких навичок, як: співвідносити форму слова з його значенням, здогадуватися про значення незнайомих слів за контекстуальними ключами, навички прогнозувати вживання лексичних одиниць у реченні, навички розпізнавати граматичну конструкцію у реченні та абзаці, співвідносити граматичну структуру речення зі значенням та змістом. Розглянемо приклади вправ цієї групи.

### 2.1. ПГ для формування лексичних мовленнєвих навичок читання країнознавчих текстів.

**Приклад 4:** некомунікативна рецептивно-репродуктивна.

**Мета вправи:** навчити учнів розпізнавати значення слова за контекстом.

**Режим виконання:** індивідуальна робота.

**Спосіб контролю:** контроль з боку вчителя.

**Instruction:** Read the passage from the article and try to determine the meaning of the words in bold. Discuss your ideas in class.

### 2.1. ПГ для формування граматичних мовленнєвих навичок читання країнознавчих текстів.

**Приклад 5:** некомунікативна рецептивно-репродуктивна.

**Мета вправи:** навчити учнів розпізнавати значення граматичних структур used to, to be used, to to get used to за контекстом.

**Режим виконання:** індивідуальна робота.

**Спосіб контролю:** контроль з боку вчителя.

**Instruction:** Read the extract of the text which was taken from the diary of an old lady from Canberra and try to determine the meaning of the grammatical structures in bold and define their meaning. Discuss your ideas in class.

### III. Група вправ для навчання розпізнавання, розуміння та інтерпретації отриманої при читанні ЛСК інформації

#### 3.1. ПГ для актуалізації фонових ЛСК знань.

**Приклад 6:** умовно-комунікативна, рецептивно-продуктивна, некерована.

**Мета вправи:** активізувати фонові ЛСК знання учнів.

**Режим виконання:** індивідуальна робота.

**Спосіб контролю:** само-/ взаємоконтроль за допомогою ключа.

**Instruction:** You want to participate in the TV programme 'The Wittiest'. The sphere of your knowledge is New Zealand. Do the test to check your general knowledge before taking part in the casting. Choose the proper item, check yourself with the key.

- New Zealand is an island country ... .
  - 100 miles from Australia
  - 1,000 miles from Australia
  - 10,000 miles from Australia
- The capital of New Zealand is ... .
  - Wellington
  - Canberra
  - Christchurch
- New Zealand is a ... .
  - parliamental republic
  - constitutional monarchy
  - absolute monarchy
- New Zealand has ... a year.
  - nearly 400 earthquakes
  - nearly 40 earthquakes
  - nearly 4 earthquakes

- In New Zealand the middle of summer is in ...
  - July
  - June
  - January
- One of the national symbols of New Zealand is kiwi, it is a ... .
  - fruit
  - berry
  - bird
- The official languages of New Zealand are ...
  - English and Maori
  - English and Zelandian
  - English and Australian
- One of the following holidays is NOT an official public holiday, it is ... .
  - Queen Elizabeth's Birthday
  - Labour Day
  - Victory Day
- The climate of New Zealand is ... .
  - subtropical
  - temperate
  - continental
- They call ... 'ANZAC' Day
  - Easter
  - New Year's Day
  - Christmas Day

Key: 1. b, 2 a, 3. b, 4. a, 5. c, 6. c, 7. a, 8. c, 9. b, 10. a.

#### 3.2. ПГ для формування навичок розпізнавання ЛСК інформації

**Приклад 7:** умовно-комунікативна, рецептивно-продуктивна, некерована.

**Мета вправи:** формувати навички розпізнавання ЛСК інформації.

**Режим виконання:** індивідуальна робота.

**Спосіб контролю:** контроль з боку вчителя.

**Instruction:** Read the article and underline anything that surprises you about the Australian character or what you think is not fair. Discuss with your partner.

### ОСНОВНИЙ ЕТАП

Мета основного етапу формування ЛСКК полягає у формуванні й розвитку читацьких умінь, пов'язаних з розумінням ЛСК інформації при читанні країнознавчого тексту. Реалізація цієї мети забезпечується виконанням рецептивних, рецептивно-репродуктивних, умовно-комунікативних та комунікативних вправ. Головним видом діяльності виступає читання країнознавчих текстів, метою якого є знайти,

зрозуміти й оцінити ЛСК інформацію. Виконання вправ на цьому етапі передбачає різні режими читання та зміну одного виду читання іншим.

### 3.3 ПГ для розвитку вмінь розуміння ЛСК інформації.

**Приклад 8:** умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна, некерована.

**Мета вправи:** розвивати вміння розуміння ЛСК інформації.

**Режим виконання:** індивідуальна робота.

**Спосіб контролю:** контроль з боку вчителя.

**Instruction:** Read the article online and decide which of the following options best sums up the point the writer introduces.

## IV. Група вправ для розвитку вмінь читання країнознавчих текстів

### 4.1. ПГ для розвитку вмінь пошукового і переглядового читання країнознавчих текстів.

**Приклад 9:** умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна, частково керована.

**Мета вправи:** розвивати вміння пошукового і переглядового читання КТ.

**Режим виконання:** парна робота.

**Спосіб контролю:** самоконтроль.

**Instruction:** Work in pairs. Look through the text about Australia and then categorize the information in 3 general areas of concern: culture, education and entertainment. Present your categories to the rest of the class.

### 4.2. ПГ для розвитку вмінь ознайомлювального читання країнознавчих текстів.

**Приклад 10:** комунікативна рецептивно-репродуктивна, некерована.

**Мета вправи:** навчити учнів читати країнознавчий текст для загального розуміння інформації.

**Режим виконання:** індивідуальна робота.

**Спосіб контролю:** контроль з боку вчителя.

**Instruction:** You want to know more about the political system of New Zealand because it is your dream to visit this country one day. Read the newspaper report online and be ready to put the extracts from the article into the correct order.

**Завершальний етап** є останнім етапом формування досліджуваної ЛСКК, на якому передбачається формування й розвиток умінь інтерпретувати вилучену ЛСК інформацію в аспекті діалогу культур при виконанні учнями умовно-комунікативних і комунікативних рецептивно-репродуктивних і рецептивно-продуктивних вправ.

## V. Група вправ для інтерпретації соціальної оцінки ЛСК інформації та її толерантної презентації в білінгвальному середовищі

### 5.1. ПГ для розвитку вмінь аналізувати ЛСК інформацію.

**Приклад 12:** комунікативна, рецептивно-продуктивна, некерована.

**Мета вправи:** розвивати вміння аналізувати ЛСК інформацію.

**Режим виконання:** групова робота.

**Спосіб контролю:** самоконтроль.

**Instruction:** Work in groups of four. You are the teams of news editors at a national TV station. Look through the article online and point out the crosscultural similarities and differences between the Canadians and the Ukrainians to present this information during the prime time.

### 5.2. ПГ для розвитку вмінь інтерпретувати ЛСК інформацію.

**Приклад 13:** комунікативна, рецептивно-продуктивна, некерована.

**Мета вправи:** розвивати вміння інтерпретувати ЛСК інформацію; формувати й розвивати вміння створювати ЛСК портрет англomовних країн, порівнювати його з рідною культурою та створювати власний англomовний культурологічний портрет.

**Режим виконання:** групова робота.

**Спосіб контролю:** контроль з боку вчителя.

**Instruction 1:** Work in groups of four. You are international news reporters. Using the expressions from the box discuss the messages communicated in the article.

**Instruction 2:** You have read the text about the stereotypes that people have about the way of life in New Zealand. Look through the text one more time and be ready to compare the way of life in Ukraine and New Zealand.

**Instruction 3:** At home you will have to write the article about Ukrainian way of life to the local magazine which is popular among teenagers in New Zealand.

### Useful Expressions

- \* The way I understand this text / passage, the author seems to think / feel / believe that ...
- \* To my way of thinking, the writer seems to suggest that ...
- \* I personally believe that the main message in this text / passage is ...

### 5.3. ПГ для контролю рівня сформованості ЛСКК.

**Приклад 14:** комунікативна, рецептивно-репродуктивна, некерована, для контролю рівня сформованості ЛСКК.

**Мета вправи:** визначити рівень сформованості ЛСКК.

**Режим виконання:** парна робота.

**Спосіб контролю:** взаємоконтроль.

**Instruction:** You have just returned from Australia where you have learnt a lot about some local traditions and customs. Which of these sentences containing the information from the text are correct? Give the proper information.

Необхідно зазначити, що розподіл вправ згідно з етапами формування ЛСКК є орієнтовним, і кількісне співвідношення вправ кожної підгрупи може бути скоригованим учителем залежно від рівня сформованості відповідних умінь учнів профільної школи.

**Висновки і перспективи.** Отже, у статті ми представили підсистему вправ, яка є одним із ключових компонентів розробленої нами методики формування ЛСКК старшокласників в англомовному читанні на уроках країнознавства. Запропонована нами підсистема вправ складається із п'яти груп вправ: для оволодіння структурно-сисловою організацією англомовного країнознавчого тексту; для формування навичок читання країнознавчих текстів; для навчання розпізнавання й розуміння отриманої при читанні ЛСК інформації; для розвитку вмінь читання країнознавчих текстів; для інтерпретації соціальної оцінки ЛСК інформації та її презентації в білінгвальному середовищі, які, у свою чергу, розподіляються на відповідні підгрупи вправ. Запропоновану підсистему вправ було проілюстровано низкою прикладів з метою продемонструвати особливості формування ЛСКК в англомовному читанні на уроках країнознавства та описано за визначеними критеріями.

Результати дослідження закладають наукову основу для розробки підсистем вправ для формування ЛСКК інших категорій учнів. Перспективою дослідження є розробка моделі навчального процесу на основі запропонованої підсистеми вправ, експериментальна перевірка ефективності запропонованої підсистеми вправ і розробка навчального елективного курсу «Країнознавство» для профільної школи.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Бирюк О. В. Методика формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів у навчанні читання англомовних публіцистичних текстів: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Бирюк Ольга Василівна. – К., 2005. – 196 с.
2. Голованчук Л. П. Навчання учнів основної загальноосвітньої школи культурно-країнознавчої компетенції на уроках англійської мови : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Л. П. Голованчук. – К., 2003. – 340 с.
3. Скляренко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок та вмінь / Н. К. Скляренко // Іноземні мови. – 1999. – № 3. – С. 3–7.
4. Словарь методических терминов (теория и практика преподавания языков) [сост. Э. Г. Азимов, А. Н. Щукин]. – СПб. : Златоуст, 1999. – 472 с.

## REFERENCE

1. Birjuk O.V. Metodika formuvannja sociokul'turnoi kompetencii majbutnih uchiteliv u navchanni chitannja anglo-movnih publicistichnih tekstiv: dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.02 / Birjuk Ol'ga Vasilivna. – K., 2005. – 196 s.
2. Golovanchuk L. P. Navchannja uchniv osnovnoi zagal'noosvitn'oi shkoli kul'turno-kraïnoznavchoï kompetencii na urokah anglis'koï movi : dis. ... kand. ped. nauk: 13.00.02 / L. P. Golovanchuk. – K., 2003. – 340 s.
3. Skliarenko N. K. Suchasni vymohy do vprav dlia formuvannia inshomovnykh movlennievnykh navychok ta vmin' / N. K. Skliarenko // Inozemni movy. – 1999. – № 3. – P. 3–7.
4. Slovar' metodicheskikh terminov (teorija i praktika prepodavanija jazykov) [sost. Je. G. Azimov, A. N. Shhukin]. – SPb. : Zlatoust, 1999. – 472 p.

Отримано 07.10.2015

